

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่เป็นไปอย่างรวดเร็วทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมการค้า เทคโนโลยีและวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุขก็เป็นอีกหนึ่งระบบได้รับผลกระทบจากสภาวะที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะปัญหาขยะนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น สาเหตุหลักเกิดขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของประชากร รวมทั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่อง รวมถึงผลผลิตทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดวัสดุเหลือใช้กลายเป็นขยะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (รณภูมิ พลนามอินทร์, 2553, หน้า 1)

เมื่อชุมชนมีการพัฒนามีการขยายตัวของชุมชนและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจส่งผลต่อการพัฒนาในทุกด้าน รวมถึงขยะและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว มีผลต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมชุมชน การจัดการขยะเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในชุมชนปัจจุบันเพราะความหนาแน่นของประชากรมีการเพิ่มขึ้นทำให้ที่ดินว่างเปล่านั้นลดลง ประชาชนไม่สามารถนำขยะไปทิ้งตามที่ดินว่างเปล่าเหมือนที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อนได้จึงจำเป็นต้องมีการจัดการเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ชุมชน แก้ไขและป้องกันผลกระทบจากขยะ ทั้งนี้เนื่องจาก (สารโรช ทัพพี, 2546, หน้า 1)

1. ขยะเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคต่างๆ เพราะขยะเป็นสิ่งที่เหลือทิ้งรวมถึงสิ่งสกปรกทั้งหลายที่รวมกันอยู่ จึงเป็นแหล่งรวมเชื้อโรคนานาชนิด และยังเป็นแหล่งแพร่พันธุ์เชื้อโรคต่างๆ อย่างดี

2. ขยะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำเชื้อโรคต่างๆ ได้แก่ แมลงสาบ หนู ยุง แมลงต่างๆ และสุนัข เป็นต้น สัตว์เหล่านี้นอกจากจะเข้าไปคุ้ยเขี่ยหาอาหารในกองขยะแล้วยังอาศัยอยู่ วางไข่ ฟักตัวอ่อน และเจริญเติบโต แพร่พันธุ์ต่อไป

3. ขยะส่งกลิ่นเหม็น และสภาพน่ารังเกียจ เมื่อขยะเกิดการย่อยสลายโดยแบคทีเรียจะมีกลิ่นเหม็นเน่า ส่งผลให้มีแมลงวันวางไข่ก่อให้เกิดหนอน สภาพที่ไม่น่ามอง น่าดู

4. สาเหตุของอัคคีภัย ในกรณีที่ขณะมีเชื้อไฟอยู่ เช่น กระจาย พลาสติก ซึ่งติดไฟง่ายถ้ามีผู้ไม่ระมัดระวังทิ้งกันบุหรี่ยังติดไฟอยู่ อาจก่อให้เกิดอัคคีภัยได้ง่าย (สารโรซ ทัทมี, 2546, หน้า 1)

ปัญหาขยะนับเป็นปัญหาของคนทั้งในระดับชุมชน องค์กรและระดับประเทศมาเป็นเวลานานในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีขีดจำกัดในการบริหารจัดการอันเนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน และขาดกฎระเบียบมาตรฐานการควบคุมหรือหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ในกฎหมายแม่บทที่ชัดเจน จึงยากต่อการปฏิบัติเพื่อให้เกิดบรรทัดฐานเดียวกัน ปัจจุบันมีหลายทางเลือกแต่ละทางเลือกมีข้อจำกัดที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งทางน้ำ ทางอากาศ และต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณใกล้เคียง ดังนั้นแนวทางหนึ่งในการลดปัญหา คือการลดปริมาณขยะให้เหลือไปสู่การกำจัดน้อยที่สุดและสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ (รณภูมิ พลนามอินทร์, 2553, หน้า 1)

เทศบาลตำบลวังยาง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 11 ตำบลวังยาง อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร มีพื้นที่ 40.00 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 18,062.50 ไร่ ประกอบด้วย 13 หมู่บ้าน มีจำนวน 2,389 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 8,110 คน แยกเป็นชาย 4,087 คน หญิง 4,023 คน (ข้อมูลจาก สำนักบริหารงานทะเบียน อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร กรมการปกครอง ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558)

เทศบาลตำบลวังยาง เป็นหนึ่งในหลายๆ หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ประสบปัญหาขยะที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการออกเทศบัญญัติ เรื่อง การเก็บ การขน และการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2556 มีผลบังคับใช้ในการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน แต่ยังคงประสบปัญหา ในด้านข้อจำกัดในเรื่องการบริหารจัดการ และปัญหาต่างๆ เช่น จำนวนถังขยะที่เทศบาลจัดให้กับประชาชนยังมีไม่เพียงพอต่อจำนวนครัวเรือนในชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น จุดที่จัดภาชนะสำหรับรองรับขยะยังมีน้อยเกินไปทำให้เกิดกลิ่นเหม็นและขยะเกลื่อนกลาด ชุมชนขาดความร่วมมือกันในการดูแลรักษาความสะอาดในพื้นที่

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของความรู้ต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร โดยผลที่ได้จากการศึกษาจะใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการ

พิจารณาหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะของประชาชนที่ถูกต้องเพื่อสนับสนุนการรักษา ความสะอาดและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ สิ่งสำคัญคือต้องอาศัย ความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในการรักษาความสะอาด เพราะประชาชนถือว่าเป็นผู้ใช้ ทรัพยากรและเป็นผู้ผลิตขยะ หากประชาชนมีการควบคุมการผลิตและการบริโภคที่เน้น การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและรู้จักการนำของใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรรูป ก็จะทำให้ปัญหาของขยะลดลงไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามในการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ความรู้ของประชาชนในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนครอยู่ในระดับใด
2. ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนครอยู่ในระดับใด
3. ความรู้กับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนครมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความรู้ของประชาชนในการบริหารจัดการขยะขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับประสิทธิภาพในการบริหาร จัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

ความรู้ของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร

ความสำคัญของการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผลการศึกษามีความสำคัญดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงระดับความรู้ของประชาชนในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร
2. ทำให้ทราบถึงระดับประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร
3. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของความรู้ต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาริวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอิทธิพลของความรู้ต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร

1.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ

1.2 ประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอพรหมานิคมจังหวัดสกลนคร ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 61,271 คน (งานทะเบียนอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร ณ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2557)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอพรหมานิคมจังหวัดสกลนคร ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 397 คน โดยใช้วิธีคำนวณ

ตามแนวคิดของ Taro Yamane ดังนี้ (Yamane, 1973, p. 727 อ้างอิงใน พิศณุพงศ์ ศรีโษษฐ์, 2550, หน้า 37)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนครรวมทั้งสิ้น 10 แห่ง ประกอบด้วย

1. เทศบาลตำบลพรหมานิคมและเทศบาลตำบลพรหมานคร
2. เทศบาลตำบลวังยาง
3. เทศบาลตำบลนาหัวบ่อ
4. เทศบาลตำบลไร่
5. เทศบาลตำบลบัวสว่าง
6. เทศบาลตำบลพอกน้อย
7. เทศบาลตำบลนาใน
8. องค์การบริหารส่วนตำบลช้างมิ่ง
9. องค์การบริหารส่วนตำบลปะฮี
10. องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงชุม

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา คือ ระหว่างเดือน ธันวาคม 2558 – มิถุนายน

2559

5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

5.1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่

- 5.1.1.1 เพศ
- 5.1.1.2 อายุ
- 5.1.1.3 ระดับการศึกษา
- 5.1.1.4 อาชีพ
- 5.1.1.5 รายได้
- 5.1.1.6 ถิ่นที่อยู่อาศัย

5.1.2 ความรู้ในการจัดการขยะ แบ่งเป็นดังนี้

- 5.1.2.1 ความหมายและประเภทของขยะ

5.1.2.2 การคัดแยกขยะ

5.1.2.3 ประโยชน์และโทษของขยะ

5.1.2.4 การกำจัดขยะ

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย 3 ด้าน

5.2.1 ด้านกระบวนการให้บริการ

5.2.2 ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

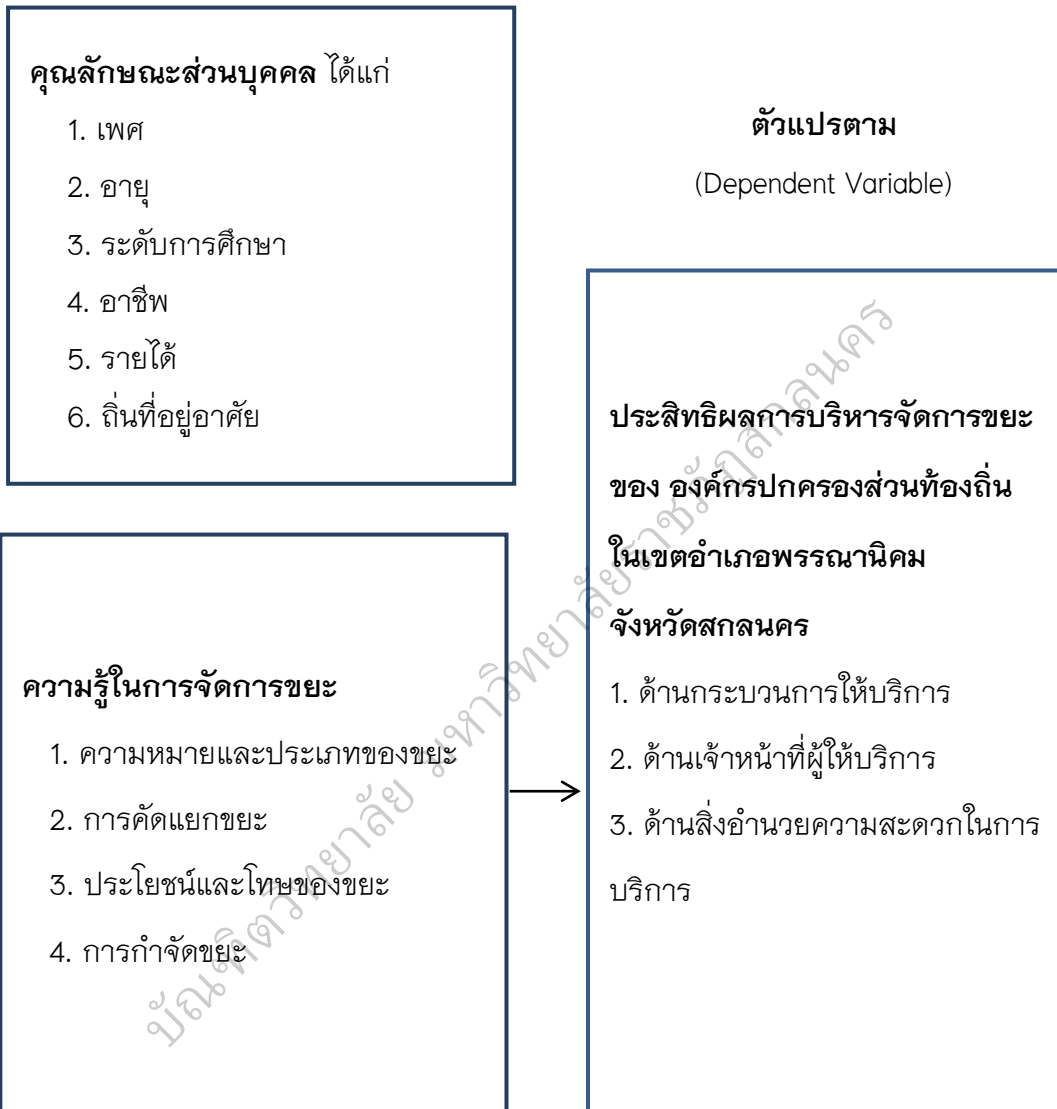
5.2.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับ อิทธิพลของความรู้ต่อ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variable)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้ความหมายของคำหรือข้อความที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นที่เข้าใจและมีความหมายตรงกัน ผู้วิจัยจึงนิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง
 อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ช่วง อายุ ดังนี้ ช่วงอายุ 18 – 29 ปี, ช่วงอายุ 30 – 39 ปี, 40 – 49 ปี, 50 – 59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป
 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ระดับ ดังนี้ ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า, ระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส., ระดับปริญญาตรี, ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพ หมายถึง อาชีพปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่มอาชีพ ดังนี้ 1. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 2. ลูกจ้าง 3. ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว 4. เกษตรกรรม 5. อื่นๆ

รายได้หมายถึง รายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ช่วงรายได้ ดังนี้ 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท 2. 5,001 – 10,000 บาท 3. 10,001 – 20,000 บาทและ 4. มากกว่า 20,000 บาท

ขยะ หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่นและหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนหรือครีวเรื้อน

ความรู้ หมายถึง ความจำ พฤติกรรมการแสดงออกของคนเราที่ได้รับมาจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ เกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร ในด้านต่างๆ ได้แก่ ความหมายของขยะ ประเภทของขยะ การคัดแยกขยะ ประโยชน์ของขยะ และโทษของขยะ

ความรู้ในการจัดการขยะ หมายถึง ความรู้ของบุคคลในการจัดการขยะ ได้แก่ การรู้ความหมายของขยะ ประเภทของขยะ การคัดแยกขยะ ประโยชน์และโทษของขยะ การกำจัดขยะ

การบริหาร หมายถึง ภารกิจและกระบวนการในการดำเนินการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร

การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานการบริหารจัดการขยะตามภารกิจของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร ให้สำเร็จลุล่วงไป อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการ หมายถึง ภารกิจและกระบวนการในการดำเนินการ บริหารจัดการขยะของตามภารกิจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมาน นิคม จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วยกระบวนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ

อิทธิพล หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของประชาชนในการบริหาร จัดการขยะ กับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของ อปท.ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะ หมายถึง พฤติกรรมการบริหารจัดการ ขยะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร ในทัศนคติ ของประชาชนประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1. ด้านกระบวนการให้บริการ
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการ

กระบวนการให้บริการ หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภอพรหมานิคมจังหวัดสกลนคร มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริการ จัดการขยะที่ชัดเจนมีการจัดกิจกรรมและอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะให้แก่ประชาชนใน พื้นที่รับผิดชอบพร้อมกับการแจกเอกสารให้คำแนะนำในการบริหารจัดการขยะ บริการ เก็บขยะเป็นไปตามลำดับก่อน-หลัง การให้บริการเก็บขยะมีความสะดวกรวดเร็ว และการ กำหนดช่วงเวลาในการจัดเก็บขยะอย่างเหมาะสม

เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของ องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร มีความสุภาพเป็นกันเอง ให้บริการด้วย รอยยิ้มเป็นมิตร อธิบายดี มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ เต็มใจในการให้บริการ มีเจ้าหน้าที่เพียงพอในการให้บริการ เจ้าหน้าที่เก็บขยะทุกวัน และอุทิศตนในการปฏิบัติงาน ด้วยความเสียสละ

สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการ หมายถึง การที่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร มีถึงขยะที่เพียงพอต่อปริมาณขยะ
ในชุมชน ถึงขยะมีความสะอาดและถูกสุขลักษณะ มีการจำแนกสีถังขยะตามประเภท
ของขยะและมีการบริการถุงสำหรับจัดเก็บขยะอย่างเพียงพอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร